

עסק ושמנו מיפלגה

ממפא"י עד פא"י קיימים רק הבדלים של כמות, לא של אייכות. ברחבי העולם, מפלגה היא אגודה של אנשים הדוגלים בדעה מסוימת, משלמים מס' חבר כדי להקים מכשיר פוליטי שייבאק למען דעות אלה. בישראל המפלגה ממלאה תפקיד הפוך. היא חברה בעלת זכויות באגודת המפלגות השולטת במדינה ובתנועה הציונית, מקבלת את החברים והקולות הדרושים לה כדי להמשיך ולקבל חלק מתאם מתוכן הקערה. זוהי התיאוריה, הידועה לכל. אולם רק מתי מספר יודעים איך הדבר נראה במציאות, בלשון היבשה של עובדות ומס' פרים. תקציבה של מפלגה ישראלית הוא אחד המיסמכים הבטחוניים הסודיים ביותר בארץ. איש לא ראה מימיו מיסמך כזה, מחוץ לחוג הזעיר של האנשים אשר בידיהם עוברים (ולרוב גם נשארים) המיליונים. בנייהם קיים הכלל המקודש, כימי בחירות כבימי חול: "שתוק לי ואשתוק לך!"

285 ל"ו הקוד

פלגת פועלי אגודת ישראל הופיעה רק פעם אחת ויחידה בהיסטוריה היהודית כמפלגה עצמאית לבחירות, ורק בפעם יחידה זו מדדה את כוחותיה במספרים ברורים. היה זה בבחירות לכנסת השנייה.

בכנסת הראשונה הופיעה חזית דתית-מאוחדת, מן הפועלי-המזרחי ועד לאגודת ישראל. מן הקערה הונח זכו פועלי-אגודת-מינץ, על-פי הסכם, לשלושה צירים בכנסת. גם בכנסת השלישית הופיעו המינצאים בתוך רשימה כללית, הפעם של אגודת-ישראל, קיבלו לפי הסכם שלושה כסאות בכנסת. אולם לכנסת השנייה ניסו אנשי מינץ, בפעם הראשונה והאחרונה, את מולם בנפרד. הם זכו בדיוק ב-11194 קולות, שהספיקו בקושי בעזרת עודפים וסידורים שונים, לשני כסאות.

רק גאון כלכלי מסוגל להפוך 11194 קולות עלובים לאוצר כספי גדול, להון חוזר וחוזר וחוזר של מיליונים. בחמש השנים האחרונות קיבלה פא"י מכל המקורות סכום של מיליון דולאר ושלושת רבעי מליון לירות, היינו סכום של 3.250.000 לירות בסך-הכל. במלים אחרות, תחת ידיו המבורכות של בנימין מינץ, הכניס לו כל קול שניתן לו בבחירות סכום עגול של 285 לירות במשך חמש שנים.

מיסמך סודי

ולם מכובד כולל זה של חמש שנים אינו משקף את המציאות הנוכחית. השנים עברו, ומשנה לשנה עלה מדד-יוקר-החיים. יחד אחרו עלה גם מדד-יוקר-המפלגה. בשנה האחרונה, למשל, הגיעו ההכנסות של מינצוגראד לסך-כולל הרבה יותר מבורך.

הנה פירוט מדוייק וממוסמך של הכנסות מפלגת-פועלי-אגודת-ישראל בשנת הכספים האחרונה. זהו אחד הגילויים המרעישים ביותר שפורסמו אי פעם בארץ.

- הקצבה מהמגבית היהודית המאוחדת בארצות-הברית, במטבע ישראלית: 290 אלף לירות.
- הקצבה של המגבית המאוחדת במטבע אמריקאי, חופשית מפיקות, שנבנתה על-ידי בנימין מינץ בכבודו ובי-עצמו בניו-יורק: 28 אלף דולאר, שהם, למעשה, 70 אלף לירות טובות.
- מפרעות מהמגבית המאוחדת האמריקאית על-חשבון השנים הבאות עליהם לטובה: 100 אלף דולאר, שהם 250 אלף לירות.
- ממגביות ציוניות שונות בהולנד ושווייץ, עזרת איי שים בחוף-לארץ ומגביות של שליחי התנועה: 150 אלף לירות.
- מסי חברים בארץ: 70 אלף לירות.
- ממקורות סמויים (לדעת יודעי-דבר: הקצבה של מפא"י תמורת שרותים מסויימים שעליהם ידובר להלן): 150 אלף לירות.

רווח מינציומי

פירוש הדבר: הקצבה שנתית כוללת של 980 אלף לירות ישראליות. היינו תמורת כל בוחר: 87 לירות לשנה. אם יובא בחשבון כי קול אחד טוב לארבע שנים — היינו לסכום של 348 לירות — וכי קול כזה עלה בבחירות האחרונות גם במחירים מופקעים של ספסרי שוק שחור 15 לירות לכל היותר, הרי הרווח המינציומי המשוער הוא 333 ל"י נקי מכל מס. מבלי לפגוע בקרן, שהיא קרן קיימת לעולם ועד, אם יהיה רצון במסודות הנכונים.

אפילו מסמך סודי זה אינו אומר את הכל. לפי דבריו של אחד מראשי התנועה, שעסק בעניני גזברות ושהקפיד על עילום שמו, הוציאה הצמרת בחמש השנים האחרונות מחברת פיתוח, השייכת בכיסו למשחכני התנועה, עולים וחתיקים, יותר ממאה אלף לירות. "אנו באנו ארצה לבנות ולהיבנות בה!" כפי ששרים גם ראשי פא"י בהודמנויות חגיגיות.

אין כל אפשרות בבלוש אחרי כל מקורות ההכנסה. הגיוני, למשל, העניק למפלגה סכומים ניכרים עבור מוסדות ילדים

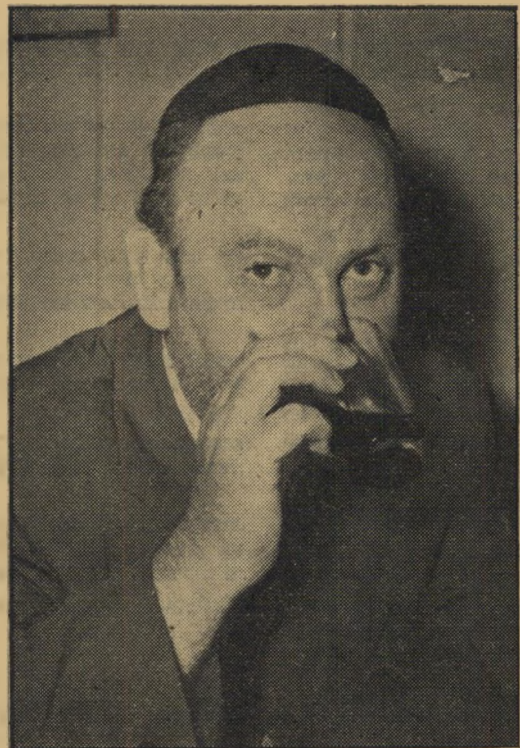
טוב להיות ראש לכלב צעיר מאשר זנב לאריה וותיק, החליט מינץ בנפשו. הפועלי-המזרחי כבר היה עסק משגשג, בעל מנהיגים מבוצרים ומחופרים היטב. לא היה למינץ חשק להתחיל מן הסוף. הוא חיפש ספק חדש, צעיר יחסית, קרקע בתולין לזרע כשרונותיו. הוא מצא את אשר ביקש. הימים היו ימי שואה לעם ישראל. מגפי המרצחים רקעו על אבני הסימטאות של גטאות אירופה. מליונים הובלו ל"כח. המצפון היהודי הודעזע בעולם. גם בארץ זכרו רבים את בית אבא, את ליל הסדר, את בית הכנסת. גל של סנטימנט דתי הציף את הישוב. על הגל הזה, כמו ימאים כשירים, שטו המפלגות הדתיות אל חופי השגשוג וההשפעה.

בין האגודות הדתיות הנשכחות-למחצה, שהתנערו לפתע לחיים חדשים, היתה אגודת-ישראל, קבוצה זעירה של ע"ס קנים ירושלמיים, שהמשיכו במסורת מפלגתם הגדולה במזרח אירופה. פועלי אגודת-ישראל היו פלג זעיר במפלגה הזעירה. בהשואה לאריה של הפועלי-המזרחי, היה זה כלב זקוק לראש.

אמנם, החיה החביבה לא ידעה זאת. היא נענעה בראשה, שמחה במנהיגיה. אולם מינץ, מרחיק הראות, ידע כי ראשים יכולים להתחלף. הוא הפך לעסקן בשטח ההצלה, בזכות קשריו הטובים ככתב עתון פולני לשעבר, הצליח להציל גם את משפחתו.

בוה אחר זה, כמו בימי הגילוטניה, נפלדו ראשי פועלי-אגודת-ישראל. כל המנהיגים הרוחקו וסולקו, בנייהם גם גיסו של מינץ עצמו, מיסד פא"י זאב זוהר. מינץ השתלט לחלוטין על העסק הקטן, שהיה ספק מפלגה ספק סיעה בתוך אגודת-ישראל.

כבר אז הבין שכל חנות זקוקה לחלוץ-ראותה מקושט היטב. הקישוט היה הרב קלמן כהנא, איש קיבוץ תפן-חיים ותל-

בן-חיושי ב"ץ
מצא מינץ את מינו

מיד החזון-איש, ששמו הטוב הפך לסמל המסחרי של הפירמה המחודשת. השם מינץ לא היה גם אז קדוש ביותר.

שתוק לי ואשתוק לך!

למראית עין כבש מינץ רק סיעה קטנה בתוך מפלגה בינונית. כראש סיעה היה עסקן קטן, נתון למרות מיפקדה קדושה מסועפת. בראש עמדו ענקי-רוח כמו הרבי מגור, המנהיג הרוחני של מועצת-גדולי-החזרה, ועסקנים מכובדים וותיקים כמו איצ'ה-מאיר לוי, עטור הזקן הלבן. מינץ הניף את דגל המרד. הוא הבין כי לפועלי-אגודת-ישראל ישנה בשורה עצמאית נעלה משלהם לבשר לעולם ולעם. הוא הבין גם כי בשורה עצמאית מכניסה יותר תקציב בים מאשר הד קלוש של הבשורה הכללית. את הרוח השאיר לאנשי הרוח. ולא על הרוח לבדה תחיה מפלגה.

כך נולדה המפלגה העצמאית של פועלי-אגודת-ישראל, פא"י. היא לא היתה שונה באופן עקרוני מכל מפלגה אחרת.

- לא קרוב של המנהל הכללי של משרד הדתות, איש הפועלי-המזרחי שלמה זנוויל כהנא, בן הרב הראשי של וורשא (ראה אנשים).

(ראה שער)
לעם יש לו גיבורים משלו. הם צומחים מקרקע המציאות של אותו עם, מייצגים את התכונות הבולטות ביותר של המשטר החברתי אותו הם מסמלים. איתם יכול האדם הפשוט להזדהות בחלומותיו הנסתרים, לקוות בנעוריו להגיע אי פעם למעמדו.

בגרמניה הם גנרלים. באיטליה הם זמרים. בצרפת הם אמריקים. בארצות-הברית הם מליונרים שהתחילו כמכורי עתונים או כמזחצי-נעליים.

גם לישראל ישנם גיבורים אמיתיים. אנשים תמימים, התיישבו מן המציאות, יכולים לחשוב שגיבורים אלה הם יוסף טרומפלדור, יצחק שדה, לוחמי-מחתרת כעבר או מיישבי הספר כיום. גרוע מזה, מערכת-ההיגיון בארץ עודנה מטפחת השקפה מוטעית זו, שולחת את תלמידיה לדרכם בחיים כשם מצויידיים בערכים מוזיפיים, הסוטים מן המציאות בה הם יצטרכו לחיות.

מצב זה חייב לבוא על תיקונו. עם ישראל חייב ללמוד מי הם גיבוריו האמיתיים, מי הם נציגיו המסמלים אותו קבל עולם ועדה. הוא חייב לרשום על לוח לבו כיצד עשו את דרכם ואיך הגיעו אל מרומי פיסגת ההצלחה, למען ידעו צעירים וידעו. טובה שעה אחת קודם.

הכשרה מקצועית לשיח

כמו הנרי פורד, היצרן האמריקאי הנודע, החל גם בנימין מינץ את דרכו בלא-כילום. אמנם, משפחתו היתה עשירה בלודו פולנית, אך אם הגיע בנימין לאן שהגיע, הרי זה רק הודות לכשרונותיו האישיים המבורכים. כי המשפחה התרוששה בארץ בשנות השלושים, השאירה את הנצר המבטיח בלודו ובעוני.

מינץ לא גילה את דרכו מיד. הוא פתח בית-דפוס קטן ועליב ברחוב הרצל בתל אביב, שקע בהדפסת ספרים ובהורבות. העבודה לא נעמה לו, והוא התלונן על מיהושים בגבו. בשעות הפנאי השתעשע בחלומות ספרותיים ופזיטיים, מצא מינץ בהוצאת ספרונים של ספרות יפה. יכול היה לקרות אסון לעם ישראל ולמורשת הדורות שלו, והצעיר מוצק-הגוף היה הופך לסופר, אחד ממאות ה"ברים הבטלנים של אגודת-הסופרים. למרבת המזל הלאומי, נמנעה הסכנה. כשרונותיו נועדו לגדולות יפה.

מינץ עבר לעתונות. כאשר נוסדה אגודת העתונאים, היה אחד המייסדים. כסופר העתון היומי של אגודת ישראל בפר לין, רץ בלילות אל המטוס הפולני לשגר את כתבותיו הישונות. כעתונאי טעם לראשונה את טעם השליחויות בעולם, הגיע עד להודו ולספרד. היתה זאת הכשרה מקצועית טובה למי שנועד לבלות הרבה מזמנו היקר, למען השם, בבתי המלון המפוארים של שלוש יבשות.

מרכבה ושמה מפלגה

רכו העתונאית זרועת ההרפתקת הובילה את בנימין מינץ למשרד מערכת הצופה, שנועד לשמש נקודת-מיפנה בחייו.

בישבו ליד שולחן-הכתיבה של העתונאי, החל מעיף את מבטו לעתים תכופות יותר ויותר לעבר החדר השני, חדר המינהלה. העתונאי המצליח החל מרגיש כוחות חדשים עולים בו, כוחות שנגעו יותר לספרות מאשר לאותיות. הצופה זכה למנהל מסחרי חדש: בנימין מינץ.

לצערו לא אחד הצעירים. חיש מהר החל הצופה שוקע בגרעונות פנטסטיים. כל מאמצי מפלגתו, הפועלי-המזרחי, לא עמדו לו. עצם קיומו של העתון היה נתון בסכנה חמורה. משום-מה תלו עסקני המפלגה את הקולר במינץ, סברו שאינו מוכשר לענייני מסחר. ההיסטוריה הוכיחה עד כמה טעו.

שני הצדדים נפרדו. מינץ ניסה את מזלו שנית, גם הפעם בלי הצלחה. כמנהל עתון יחד עם עזריאל קרליבך המנחם יסד עתון-ערב כושל, שהלך במהרה לעולמו. הירושה, יחד עם קרליבך, עברה לידי משפחת מוזס, במקום תשלום חריבות.

אולם הגמן שביה במשרדי מינהלת הצופה לא היה מבזר. בו. שם הגיה מינץ את ידו לראשונה על הדופק האמיתי של החיים הציבוריים בארץ: עורקי הכספים של המפלגות. כמו פורד, בראותו בפעם הראשונה מרכבה-לא-אסוסים משרטרת בדרכי-העפר, אמר מינץ עצמו: "הו!" יתכן שלו היה חי במקומו ובתקופתו של פורד, היה מינץ הופך לאחד מאילי התעשייה העולמית, רוקפלר או קארנגי שני. אולם בהיותו חי בארץ זו ובתקופה זו, הבחין בעין חדה מהי הדרך המובילה לגדולה במולדת הקמה ונבנית: הקרבה עצמית ללא גבול (כמעט) למען מפלגה.

קרקע בתודין

א היתה זאת המפלגה של הצופה. כמסדרונות הפועלי-המזרחי רכש מינץ את השכלתו המפלגתית היסודית. שם למד מה זאת מפלגה, לא כפי שהיא מצטיירת לעיני הבוחר התמים, אלא כפי שהיא נראית מאחורי הקלעים: סכך של אינטרסים, אינטריגות ועסקות כספיות מאלפות.